

บทที่ 9

นโยบายคุ้มกันการค้าและนโยบายการค้าเสรี

จากการศึกษาถึงวิวัฒนาการของนโยบายทางการค้า ลักษณะของนโยบายการค้าแบบคุ้มกัน มีเครื่องมือหลายชนิด ในที่นี้จะกล่าวถึงบทบาทของภาษีศุลกากร (tariff) ที่เรียกเก็บจากสินค้าสำเร็จรูปและวัตถุดิบเป็นสำคัญ

ภาษีศุลกากร หมายถึง ภาษี (tax) หรืออากร (duty) ที่เรียกเก็บจากสินค้า (อาจเป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือวัตถุดิบ) ที่ผ่านเส้นกันพรมแดนเข้ามาในอาณาเขตการเก็บภาษีอากร (custom area) ภาษีศุลกากรนี้อาจเรียกเก็บจากสินค้าที่นำเข้ามาในเขต แต่มิได้มีจุดประสงค์ที่จะบริโภคในประเทศนั้น เพียงแต่นำสินค้านั้นไปยังอีกประเทศหนึ่ง ภาษีศุลกากรชนิดนี้เรา เรียกว่า อากรผ่านแดน (transit duties) หรือภาษีศุลกากรอาจจะเรียกเก็บจากสินค้าที่ส่งออกไปนอกประเทศก็ได้ เรียกว่า อากรขาออก (export duty) ถ้าเรียกเก็บภาษีจากสินค้าที่นำเข้าก็เรียกว่า อากรขาเข้า (import duty)

ลักษณะของการเรียกเก็บภาษีศุลกากรอาจมีวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บต่างกัน คือ

1. เก็บเพื่อรายได้ (Revenue purpose) การเก็บภาษีแบบนี้ เพื่อหารายได้เข้ารัฐบาลเท่านั้น ไม่มีผลต่อการลดลงในการบริโภคนัก ส่วนใหญ่อัตราภาษีเก็บมักต่ำ
2. เก็บเพื่อคุ้มกัน (Protection purpose) การเก็บแบบนี้จะมีผลให้ปริมาณสินค้าเข้าลดลง ซึ่งมีผลถึงปริมาณการบริโภคด้วย

ข้อสนับสนุนการใช้นโยบายคุ้มกัน

ตามความหมายทางเศรษฐศาสตร์ เป็นการดูถึงผลของรายได้ที่แท้จริงที่ได้รับ หรือดูผลของ economic welfare ที่เกิดขึ้นหลังจากมีการคุ้มกัน ผลของภาษีที่มีต่อการคุ้มกันพอแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ทำให้ดัชนีการค้าดีขึ้น (Improving the Terms of Trade) การเก็บภาษีขาเข้าจะทำให้ปริมาณสินค้าลดลง ผลของภาษีที่มีต่อดัชนีการค้านี้ ประเทศที่เก็บภาษีสินค้าเข้าจะมีดัชนีการค้าดีขึ้น นโยบายที่จะให้ดัชนีการค้าดีขึ้นนี้ทำให้ประเทศที่เก็บภาษีได้เปรียบทางการค้า เรา

เรียกนโยบายนี้ว่าเป็นนโยบายของ "การขอรานจากเพื่อนบ้าน" (Begger my neighbour) นโยบายอันนี้จะได้ผลถ้าประเทศคู่ค้าไม่มีปฏิกิริยาตอบโต้ แต่ถ้าอัตราภาษีที่เก็บจากสินค้าเข้าสูงมากอาจมีปฏิกิริยาตอบโต้ เกิดสงครามภาษีขึ้นกับสินค้าขาออกของประเทศที่เก็บภาษีสินค้าเข้าของประเทศอื่นบ้าง ผลเสียก็จะเกิดขึ้นทั้งประเทศผู้ส่งออกและผู้นำเข้ายิ่งขึ้น การแลกเปลี่ยนทางการค้าจะลดลง ผลเสียจะเกิดทั้งผู้บริโภคและการกระจายทรัพยากรด้วย

2. การเก็บภาษีสินค้าเข้าใช้เป็นเครื่องมือของการแก้แค้น (relatiation) หรือ ต่อรอง (Bargaining) การนำเอาภาษีเข้ามาเป็นเครื่องมือของนโยบายคุ้มกันในกรณีนี้ ก็เพื่อจะใช้เป็นเครื่องมือต่อรองกับบางประเทศ โดยจะเก็บจากประเทศในกลุ่มภาคีเดียวกัน หรือประเทศที่มีความสัมพันธ์ต่อกันทางกฎหมายระหว่างประเทศ หรือข้อตกลงทางการค้าในอัตราที่ต่ำกว่าประเทศนอกกลุ่ม แต่ผลของการเก็บภาษีแบบนี้ไม่ได้ให้ผลทางคุ้มกันมากนัก เป็นนโยบายที่จำกัดประเทศคู่ค้าเป็นบางประเทศเท่านั้น และถ้าอัตราภาษีสูงไป เขาอาจตั้งราคาภาษีแก้แค้นเราได้เช่นกัน และเป็นผลเสียแก่ผู้บริโภคคือซื้อสินค้าในราคาสูง

3. การเก็บภาษีสินค้าเข้าเพื่อเป็นการคุ้มกันอุตสาหกรรมเริ่มแรก (infant industry) เนื่องจากวัตถุประสงค์ของประเทศที่ต้องการจะเป็นประเทศอุตสาหกรรม หรือผลของการก่อให้เกิดอุตสาหกรรมขึ้นมา เพื่อทดแทนการสั่งสินค้าเข้า แต่เนื่องจากอุตสาหกรรมพวกนี้มีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าอย่างเดียวกันของประเทศอื่นได้ รัฐบาลจึงต้องคุ้มกัน โดยตั้งกำแพงภาษีคุ้มกันให้กับอุตสาหกรรมเหล่านี้เพื่อให้อยู่รอดต่อไปได้ การคุ้มกันในความหมายนี้ควรเป็นการคุ้มกันเพียงชั่วคราวเท่านั้น การที่เราเสนอให้มีการคุ้มกันเพียงชั่วคราวก็เพราะในระยะเริ่มแรก การผลิตเป็นการผลิตในขนาดเล็ก และไม่สามารถที่จะผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำสุด เมื่อการผลิตขยายตัวจนมีขนาดของการผลิตประหยัดค่าใช้จ่ายได้สูงสุด และสนองความต้องการของตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ต้นทุนการผลิตต่ำลงจนสามารถแข่งขันสู้กับผู้ผลิตอื่นได้ ก็ควรเลิกคุ้มกัน เพื่อจัดการเอาเปรียบผู้บริโภคลง

วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ทางเศรษฐศาสตร์ ในการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือคุ้มกันอุตสาหกรรมเริ่มแรกนี้ ก็เพื่อเพิ่มรายได้ที่แท้จริงให้สูงขึ้น และหันเข้าพึ่งตนเองมากขึ้น แต่ในการนำเอาภาษีมาพิจารณานั้น เราไม่สามารถจะกล่าวได้ว่า ภาษีที่เก็บนั้นจะมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. การเก็บภาษีสินค้าเข้าทำให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น (Employment Argument) นโยบายอันนี้ไม่ถือได้ว่าเป็นนโยบายที่มีผลนัก จากการวิเคราะห์ถึงดุลยภาพบางส่วน (Partial Equilibrium) ข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการเก็บภาษีสินค้าเข้า ราคาในประเทศสูงขึ้น ทำให้การผลิตในประเทศเพิ่มขึ้น จำเป็นอยู่เองที่จะต้องมีการจ้างงาน และนำทรัพยากรอื่นๆ มาใช้เพิ่มขึ้น แต่การเก็บภาษีจากสินค้าเข้าจะทำให้ปริมาณการนำเข้าลดลง ก็หมายความว่า สินค้าเข้าของประเทศที่ 1 ลดลง ในขณะที่เดียวกันสินค้าออกของประเทศที่ 2 (สินค้าเข้าประเทศที่ 1) ก็ลดลง

ด้วย รายได้และการจ้างของประเทศที่ 2 จะลดลงด้วย ผลที่ตามมาก็คือ การนำเข้า (การส่งออกของประเทศที่ 1) ของประเทศที่ 2 จะลดลง การจ้างงานสุทธิอาจไม่เพิ่มขึ้นได้ สำหรับประเทศที่มีการเก็บภาษี เพราะฉะนั้นการกล่าวว่าการเก็บภาษีสินค้า เข้าจะมีผลให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น อาจไม่เป็นจริงเสมอไปเพราะ

- (1) ปริมาณสินค้าเข้าของประเทศที่ 1 ลดลง ปริมาณสินค้าออกของประเทศที่ 2 ลดลง ยานาขในการซื้อ (สินค้าขายของประเทศที่ 1) ของประเทศที่ 2 จะลดลง
- (2) อาจจะได้รับผลกระทบที่ตอบโต้เช่นกัน จะมีผลให้สินค้าออกของประเทศที่ 1 ลดลง (เพราะประเทศที่ 2 เก็บภาษีสินค้าเข้าบ้าง)
- (3) การกระตุ้นการจ้างงานให้เพิ่มขึ้น โดยภาษีนี้จะเป็นผลในระยะสั้นเท่านั้น ในระยะยาวอาจไม่เปลี่ยนแปลงเลยหรืออาจลดลงก็ได้
- (4) ผลที่เกิดขึ้นจากภาษีไม่ใช่มีแต่ทางด้านผู้ผลิตเท่านั้น แต่มีผลถึงทางด้านผู้บริโภค ด้วยนโยบายการเพิ่มการจ้างงานในประเทศ ควรจะนำนโยบายการเงินและการคลังมาเพื่อแก้ไขนโยบายการจ้างงาน จะได้ผลมากกว่าการนำเข้าภาษีสินค้าเข้ามาใช้แก้ไข

5. นโยบายเพิ่มการจ้างงานภายในประเทศ ควรจะนำนโยบายการเงินและการคลังมาเพื่อการแก้ไขนโยบายการจ้างงาน จะได้ผลมากกว่าการนำเข้าภาษีสินค้าเข้ามาใช้แก้ไข การเก็บภาษีสินค้าเข้าก็เพื่อต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-dumping Argument) การใช้ภาษีเป็นเครื่องมือที่จะจัดการทุ่มตลาด จากประเทศอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กว่าและเงินทุนมากกว่า อาจเป็นเพราะว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายอุตสาหกรรมในประเทศที่เป็นคู่ต่อสู้

6. การเก็บภาษีสินค้าเข้าสำหรับอุตสาหกรรมที่ใช้เพื่อการป้องกันประเทศ (National defence Argument) ข้อเสนอสนับสนุนด้านนี้มีใช้วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมพวกนี้เป็นอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าเกี่ยวกับทางทหาร เช่น เครื่องมือเรดาร์ วัตถุระเบิด เครื่องบิน ฯลฯ อุตสาหกรรมพวกนี้ดำเนินการโดยรัฐบาล

7. การเก็บภาษีสินค้าเข้า ก็เพื่อนโยบายช่วยเหลือตนเอง (self sufficiency Argument) วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ก็เพื่อต้องการพึ่งตนเอง โดยพยายามที่จะผลิตสินค้าบริโภคเองภายในประเทศ โดยยังมีได้ค้ำถึงหลักความชำนาญระหว่างประเทศ เป้าหมายอันนี้ไม่ใช่เหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ เป้าหมายนี้มีใช้ต้องการเพื่อจะเพิ่มรายได้แก่ประเทศแต่เป็นเศรษฐกิจสังเคราะห์เพื่อตัวเอง เป้าหมายนี้อาจใช้เครื่องมืออื่นๆ นอกจากภาษีก็ได้ เช่น โควต้าหรือข้อจำกัดทางการค้าด้านอื่น เพื่อให้การพึ่งพาต่างประเทศลดลง

8. ภาษีจะก่อให้เกิดอุตสาหกรรมหลายประเภท และดุลยภาพของผลิตผลขั้นปฐม และ ทัศนคติซึ่งถือว่าอุตสาหกรรมจะเป็นตัวก่อให้เกิดรายได้ที่แท้จริงสูงขึ้น การใช้ภาษีคุ้มกันจะก่อให้เกิดอุตสาหกรรมหลายประเภทนี้ ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาอุตสาหกรรมใดจนเกินไป การใช้หลักการแบ่งงานระหว่างประเทศอาจจะก่อให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจก็ได้ เช่น เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก 1930 ประเทศต่างๆ ไม่สามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศได้ ประเทศผู้ผลิตตามหลักการแบ่งงานระหว่างประเทศจะได้รับผลเสีย จึงสมควรให้มีการกระจายอุตสาหกรรมเพื่อก่อให้เกิดภาวะสมดุลทางเศรษฐกิจ (Balance Economic)

สำหรับภาวะการณ์ของโลกปัจจุบันซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มเป็นค่าย การที่ทำให้ภาวะเศรษฐกิจในประเทศแผ่ขยาย การผลิตแบบหลากหลาย (diversified) จนสามารถพึ่งตนเองได้ (Economic Self Sufficiency) ผลประโยชน์ที่จะได้จากการแบ่งงานก็จะหมดไป แต่การขยายภาวะเศรษฐกิจโดยการกระจายอุตสาหกรรม จะได้ผลมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของประเทศนั้นว่ามีปัจจัยการผลิตมากน้อยเพียงใด ฐานะในการสร้างอุตสาหกรรม การพึ่งตลาดต่างประเทศ เป็นต้น

9. เพื่อเป็นการสร้างตลาดในประเทศ (Size of the Home Market Argument) เหตุผลนี้ทำให้อุปสงค์ต่อวัตถุดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้น เจ้าของปัจจัยการผลิตจะได้รับประโยชน์มากขึ้น และจะเป็นหลักประกันอันมั่นคงต่อผู้ผลิตสินค้า โดยที่ไม่ต้องพึ่งตลาดต่างประเทศ หากทางสนับสนุนการผลิตสินค้าที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ไม่ต้องพึ่งตลาดต่างประเทศทั้งหมด

10. การใช้ภาษีคุ้มกันจะเป็นการช่วยเก็บเงินไว้ในประเทศ (Keeping Money at Home) การสร้างอุตสาหกรรมในประเทศทำให้ลดการซื้อจากต่างประเทศ ทำให้เงินตราต่างประเทศไม่รั่วไหลไปต่างประเทศ ดังสุนทรพจน์ของ Abraham Lincoln ได้กล่าวว่า "I don't know much about the tariff, but I know this much, when we buy manufactured good abroad we get the goods and the foreigner gets the money. When we buy the manufactured goods at home we get both the goods and the money" คำกล่าวนี้เป็นคำอธิบายอย่างง่าย ๆ เพื่อให้เข้าใจว่าถ้าเราจะช่วยลดการค้าที่เสียเปรียบ และช่วยอุตสาหกรรมในประเทศก็โดยการซื้อสินค้าที่ผลิตเองในประเทศ

11. การใช้ภาษีคุ้มกัน จะทำให้ความแตกต่างของต้นทุนการผลิตในแต่ละประเทศเท่ากัน (Equalizing Cost of Production) การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นจากความแตกต่างในด้านราคาระหว่างประเทศ เมื่อมีการเก็บภาษีคุ้มกันจากความแตกต่างของสินค้านั้นในสองประเทศนี้เราเรียกว่า Scientific Tariff เพื่อให้สินค้าของสองประเทศสามารถแข่งขันกันได้ด้วยความยุติธรรม

ความร่วมมือส่งเสริมการค้าและเสรีภาพทางการค้า

นอกเหนือไปจากปัญหาของการปฏิรูปการเงินระหว่างประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว ปัญหาระดับชาติอีกอันหนึ่งที่ถือว่าสำคัญยิ่งก็คือ นโยบายการค้า (Trade Policy) ในที่ประชุม Bretton Wood Conference ซึ่งเคยจัดตั้งสถาบันการเงินระหว่างประเทศมาแล้ว ได้มีข้อเสนอเพื่อขยายการค้า และการจ้างงานของโลก (Proposals for Expansion of World and Employment) ทั้งนี้เพื่อการวางขอบเขตของนโยบายการค้า การตั้งพิกัดภาษีศุลกากร สิทธิพิเศษโควตา ระบบใบอนุญาต การดำเนินธุรกิจ การจ้างงานเต็มที่ การรวมกลุ่ม และการจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าในปัจจุบันพยายามที่จะเชื่อมโยงประเทศในกลุ่มต่างๆ ให้มาทำการค้ากัน เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะขยายขอบเขตและปริมาณการค้าระหว่างประเทศ จัดสรรทรัพยากรธรรมชาติของโลกให้ดีขึ้น และเพื่อให้มาตรฐานการครองชีพของโลกดีขึ้นด้วย นอกจากนี้แล้วนโยบายการค้าในปัจจุบัน ยังพยายามที่จะเชื่อมโยงประเทศต่างๆ หรือบางประเทศให้เข้าร่วมมือกัน รวมกันเป็นหน่วยหนึ่งทางเศรษฐกิจ โดยมีนโยบายในแนวเดียวกัน การรวมตัวกันอาจจะรวมในรูปแบบสากล (Universal) หรือรวมกลุ่มกันในรูปของดินแดน (Regional) อันเป็นเป้าหมายของนโยบายการค้าเสรี ซึ่งสนับสนุนให้มีเสรีภาพทางการค้ามากขึ้น

สหภาพบริหารแห่งรัฐบาลสหรัฐ และรัฐบาลสหราชอาณาจักรอังกฤษได้ยื่นข้อเสนอเข้าสู่ที่ประชุม เรื่องการจ้างงานและการค้าในลอนดอนเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1946 ในเรื่องนี้ ในปีถัดมา และในฮาวานาเป็นครั้งสุดท้ายในปี 1947-48 ประเทศทั้ง 53 ประเทศได้ลงนามประกาศจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Organization - ITO) ซึ่งมีผลใช้บังคับต่อเมื่อประเทศที่เข้าชื่อในสัตยาบันสัญญาแล้ว แต่เนื่องจากรัฐสภาไม่ยินยอมให้สัตยาบันสัญญาที่เข้าร่วมลงนามไว้ องค์การ ITO จึงจัดตั้งขึ้นไม่ได้

จากความล้มเหลวในข้อตกลงของการประชุมรอบอุรุกวัย ของ GATT ในเดือนธันวาคม 1993 หลังจากที่ 10 ปี ของการประชุมรอบอุรุกวัย ได้มีข้อตกลงให้จัดตั้งองค์การ ITO ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

สนธิสัญญาทั่วไปเกี่ยวกับภาษีศุลกากรและการค้า

(General Agreement on Tariffs and Trade (GATT))

ความผูกพันของประเทศที่ลงนาม ในข้อตกลงการตั้งพิกัดศุลกากรฉบับเดิม ปี 2490 ต่างยอมรับกฎข้อบังคับทั้งหมดที่ประกอบเป็นตัวบทในนโยบายการพาณิชย์ของ ITO เป็นนโยบายของ GATT ซึ่งตกลงกำหนดให้มีการประชุมประจำปีต่อมา โดยเรียกประชุมปีละสองครั้ง โดยสาระสำคัญของ GATT เป็นแผนข้อตกลงตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกต่างๆ 125 ประเทศ ยิ่งถือเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ถาวร เพราะทำหน้าที่ติดต่อกันเกือบ 50 ปีนับแต่เริ่มก่อตั้งมา ปรากฏความสำเร็จในการควบคุมพฤติกรรมในทางการค้าระหว่างประเทศ และเป็นกำลังสำคัญที่สามารถขยายการค้าทั่วโลกเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

ในข้อตกลง GATT มีหลักการ 3 ข้อที่ใช้บังคับอยู่คือ

1. การควบคุมพฤติกรรมในทางการค้าของประเทศต่างๆ ในลักษณะเดียวกันไม่แตกต่างกัน หลักการเกี่ยวกับพิกัดภาษีศุลกากรสินค้าขาเข้า และสินค้าขาออกทั้งหมดของประเทศใดให้อยู่ในแนวเดียวกันได้รับความสนับสนุนมากที่สุด การตั้งพิกัดภาษีขึ้นใหม่เป็นพิเศษเฉพาะประเทศใดก็ตาม ห้ามกระทำ แต่อนุญาตให้มีการเตรียมการทั้งระบบการลดภาษีขาเข้าอย่างสมบูรณ์แบบในรูปสหพันธรัฐศุลกากร (Custom Union) ทุกประเทศที่ร่วมสัญญายอมรับปฏิบัติตามหลักการของประเทศนั้นอย่างเดียวกัน ไม่สนับสนุนการทุ่มตลาด และการให้ทุนอุดหนุนสินค้าออก โดยมีมาตรการตอบโต้ประเทศที่กระทำผิด หรือตั้งเขตปลอดภาษี (free trade area) ได้ ถ้าหากวัตถุประสงค์นั้น "เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าระหว่างประเทศ และไม่ก่อเครื่องกีดขวางแก่การค้าของประเทศอื่น"

2. การใช้ข้อจำกัดปริมาณเกี่ยวกับสินค้าเข้า ซึ่งควรจะจะได้รับคำตำหนิคัดค้านตามหลักการของ GATT ห้ามการใช้ระบบโควตาคำนำสินค้าเข้า พยายามลดข้อบังคับทางการค้าและลดภาษีศุลกากรให้ต่ำลง แต่มีข้อยกเว้นให้แก่บางประเทศใน 3 กรณีคือ

- (1) ให้กระทำได้ภายในวงเงินเท่าที่จำเป็น เพื่อลดการขาดดุลไม่ให้เลวลงไปอีก หรือเพื่อสกัดกั้นไม่ให้ทุนสำรองลดลง หรือเพื่อให้ทุนสำรองที่ลดต่ำผิดปกติจะเพิ่มขึ้นบ้างตามสมควร ยิ่งกว่านั้นกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จะรับปรึกษาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การจำกัดปริมาณสินค้าเข้าว่าจำเป็นหรือไม่เพียงใด

- (2) ประเทศกำลังพัฒนาอาจใช้วิธีจำกัดปริมาณสินค้าเข้า เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนให้ก้าวหน้าต่อไป แต่ต้องเป็นไปตามวิธีการที่ GATT อนุมัติแล้วเท่านั้น
- (3) การจำกัดปริมาณสินค้าเข้าอาจใช้กับผลผลิตทางการเกษตรกรรม เป็นต้นว่า สหรัฐอเมริกามีโครงการรับรองพุงราคาสินค้าเกษตรกรรม (agricultural price support programs) โดยไม่มีการควบคุมการผลิตพร้อมกันไป เพื่อป้องกันการล้นตลาด จึงเกิดความจำเป็นต้องใช้ข้อบังคับจำกัดปริมาณสินค้า

3. ความเห็นที่ขัดแย้งกันต้องแก้ด้วยวิธีปรึกษาหารือกัน นอกจากสามารถลดพิภักดิ์อัตราภาษีลงได้แล้ว ความสำเร็จในหลักการของ GATT คือการประชุมปรึกษาหารือกัน ระบุข้อพิพาท การแก้แค้นตอบโต้กัน และการบาดหมางทางการทูตให้ประนีประนอมกัน การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ GATT ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าได้ทำประโยชน์ในการนำข้อโต้แย้งมาหาเหตุผลว่าควรหรือไม่เพียงใด ในปี 1953 คู่กรณีตามสนธิสัญญาได้ตั้งคณะตุลาการอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อจัดการกับข้อพิพาท คณะตุลาการนี้จะรับฟังคู่พิพาท พิจารณาข้อโต้แย้ง ร่างรายงาน ตลอดจนปรึกษากับคู่พิพาท พร้อมทั้งแนะนำวิธีการเปลี่ยนแปลงจัดระเบียบให้ใหม่ ทำให้การแก้ปัญหาได้รับความสำเร็จมากขึ้น

ตอนต้นปี 2498 GATT เริ่มสนใจเป็นพิเศษในปัญหาทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนา ได้จัดตั้งศูนย์ฝึกงานให้เจ้าหน้าที่ของประเทศกำลังพัฒนาขึ้นในเจนีวา ผู้เข้าอบรมตามหลักสูตรแล้วก็เข้ารับการฝึกภายในบริษัทหรือสมาคมที่ส่งสินค้าออก เจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมในด้านตลาดส่งสินค้าออก ในปี 2507 โปรแกรมการฝึกอบรมได้กลายเป็นศูนย์การค้า (Trade Center) ที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งให้ข่าวสารในเรื่องการตลาดสินค้าออก และวิธีการตลาดแก่ประเทศกำลังพัฒนา ต่อมาในปี 2511 ได้มีการประชุมสหประชาชาติในเรื่องการค้าและการพัฒนา (The United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) โดยให้ความร่วมมือกับ GATT โดยอุดหนุนทางการเงินแก่ศูนย์การค้านี้ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงาน (Action Committee) เพื่อควบคุมโปรแกรมการขจัดสิ่งกีดขวางทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนา

วัตถุประสงค์และความสำเร็จของ GATT ไม่เพียงแต่เป็นนโยบายการค้าสากล ไม่ถือชาติของตนเป็นใหญ่ แต่ยังเป็นการปล่อยการค้าแบบเสรี การดำเนินงานขององค์การนี้ได้รับการสนับสนุนตลอดมา แม้แต่ในสหรัฐอเมริกาซึ่งเคยมีกำแพงภาษีตั้งไว้อย่างแน่นหนา เมื่อ GATT จัดตั้งขึ้นมา พิภักดิ์ภาษีได้เปลี่ยนแปลงไปในทางสายกลาง กฎหมายได้ผ่านรัฐสภาของเกรสในปี 1962 ปล่อยการค้าให้เป็นเสรี

องค์การการค้าโลก - World Trade Organization

แต่เดิมข้อตกลงแกตต์เป็นส่วนหนึ่งขององค์การการค้าระหว่างประเทศ ที่จะก่อตั้งขึ้นเทียบเท่ากับธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ จากการประชุมที่เบตตัน วูดส์ แต่ในครั้งนั้นองค์การการค้าระหว่างประเทศไม่ได้รับสัตยาบันจากสหรัฐอเมริกา ที่ประชุมแกตต์ในรอบอุรุกวัยมีข้อตกลงให้แกตต์จะกลายเป็นองค์การการค้าถาวร มีกลไกควบคุมการค้าภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ภาคบริการและทรัพย์สินทางปัญญา จะมีผลคอยกำกับระบบการค้าเสรีให้อยู่ในกรอบตามที่ตกลงกันไว้

กฎระเบียบในข้อตกลงแกตต์ยังคงสาระเหมือนเดิมที่ทำขึ้นในทศวรรษ 2480 มีประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น รูปแบบการค้าเปลี่ยนไปจากเดิม และเกิดรูปแบบการกีดกันการค้าใหม่เกิดขึ้น จึงได้มีการทบทวนปรับปรุงข้อตกลง สาระในข้อตกลงเช่น กฎระเบียบการประเมินภาษีอากร การออกใบอนุญาตนำเข้า การคุ้มครองธุรกิจค้าขายระหว่างประเทศ สหภาพผู้บริโภคนเขตการค้าเสรี มาตราการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ เพิ่มอุปสรรคทางการค้าเพื่อเหตุผลด้านดุลการชำระเงิน ควบคุมแหล่งผลิตสินค้า และข้อจำกัดทางการค้าต่อบริษัทต่างประเทศ เหล่านี้เป็นการกำหนดทิศทางการค้าให้มีเสถียรภาพมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เคารพหลักการค้าอย่างยุติธรรม

รัฐบาลประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดระเบียบและมาตรฐานควบคุมสินค้า สร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่มาตรฐานที่หลากหลายอาจถูกมองเป็นกำแพงการค้าได้ อย่างไรก็ดี เป็นกฎระเบียบเพื่อสร้างบรรทัดฐานด้านเทคนิคที่รับรองว่าข้อกำหนดให้มีการทดสอบ หรือให้มีใบรับรองคุณภาพสินค้า จะไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้า ช่วยให้นานาชาติใช้มาตรฐานเดียวกัน และเปิดโอกาสให้รัฐบาลกำหนดมาตรฐานสูงกว่ามาตรฐานระหว่างประเทศ ข้อตกลงที่ประชุม 12 ชาติลงนามข้อตกลงในการประชุมรอบโตเกียว ซึ่งเปิดกว้างให้มีการแข่งขันในตลาดโลก ขยายขอบเขตข้อตกลงครอบคลุมภาคบริการ การจ้างงาน การประมูลงานของส่วนบริหารท้องถิ่น และรัฐบาลกลาง รวมถึงงานสาธารณูปโภค ส่วนเรื่องโทรคมนาคมจะมีการเจรจาในการประชุมรอบต่อไป

ข้อตกลงการค้าโลกในการประชุมรอบอุรุกวัย สรุปสาระสำคัญคือ

ภาคอุตสาหกรรม

ภาษีอุตสาหกรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของการเจรจาแกตต์รอบก่อนหน้า ประเทศร่ำรวยจะลดภาษีศุลกากรสินค้าอุตสาหกรรมกว่า 1 ใน 3 ขณะที่สินค้านำเข้ากว่า 40% จะได้รับการยกเว้น

ภาษี ประเทศคู่ค้าสำคัญยกเลิกการเก็บภาษีเวชภัณฑ์ อุปกรณ์ก่อสร้าง อุปกรณ์การแพทย์ เหล็ก เบียร์ เพอร์นิเจอร์ อุปกรณ์การเกษตร สุรา ไม้ กระดาษ และของเล่น ทั้งนี้เพื่อผู้ส่งออกสินค้า อุตสาหกรรมสามารถเข้าถึงตลาดโลกได้ง่ายขึ้น ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าได้ถูกลง

การใช้มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด ด้วยการเก็บภาษีเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย และ กลายเป็นรูปแบบหนึ่งของการกีดกันการค้า จึงมีการสร้างกฎระเบียบที่ชัดเจนในการตรวจสอบ กำหนดมาตรฐานตัดสินการทุ่มตลาด และผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรม ยกเลิกการเก็บภาษีให้ เสร็จสิ้นภายใน 5 ปี กำหนดระเบียบหลีกเลี่ยงการเสียภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด โดยการย้ายฐาน การผลิต

การตอบโต้สินค้าส่งออกที่ได้เงินอุดหนุน ด้วยการเก็บภาษีสินค้านำเข้า ทำให้เกิดความ ตึงเครียดและขัดแย้งทางการค้า เป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของการกีดกันการค้า จึงมีกำหนดค่า จำกัดความของสิ่งที่สามารถได้รับเงินอุดหนุน หรือเงินช่วยเหลืออย่างถูกกฎหมาย เงินช่วยเหลือ การพัฒนาสินค้าเฉพาะอย่าง เช่น เครื่องบินพลเรือน ยังคงเจรจาต่อไป

ประเทศร่ำรวยจำกัดการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มตั้งแต่ปี 2517 ผ่านการเจรจาโควต้า แบบสองฝ่าย ภายใต้ข้อตกลง มัลติ-ไฟเบอร์ (เอ็ม เอฟ เอ) หลายประเทศตั้งกำแพงภาษีนำเข้า สิ่งทอสูง จนทำให้ราคาสินค้าเพิ่มขึ้น ไม่ได้สร้างงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น แต่กลับทำให้การ สูญงานเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย ข้อตกลงให้โควต้า เอ็ม เอฟ เอ ต้องยกเลิกภายใน 10 ปี ให้ประเทศร่ำ รวยลดกำแพงภาษีลง ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องลดอุปสรรคทางการค้าลงเป็นการตอบแทน พร้อมบังคับใช้ระเบียบทั่วไปภายใต้ข้อตกลงแกตตีในอีก 10 ปี

มาตรการเพื่อความปลอดภัย ป้องกันอุตสาหกรรมในประเทศ จากการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็ว กลุ่มตลาดร่วม อี.ซี และสหรัฐอเมริกา กัดดันหลายประเทศให้จำกัดการ ส่งออกอย่างสมัครใจ และดำเนินมาตรการรุนแรงกับการกระทำที่เข้าข่ายหวั่นไหวนี้ ได้มีกำหนด กฎระเบียบเพื่อใช้ตรวจสอบ ยกเลิกมาตรการรุนแรง จะทำให้ราคาสินค้าที่นำเข้าสำหรับ ผู้บริโภคถูกลง สินค้าที่มีคุณภาพสูงจะมีโอกาสเข้าถึงตลาดมากขึ้น ส่วนสินค้าด้อยคุณภาพจะถูก กัดดันให้มีการปรับปรุงคุณภาพให้สูงขึ้น

ภาคเกษตรกรรม

เงินอุดหนุนการเกษตรจำนวนมาก และการกีดกันการค้าในยุโรป และสหรัฐอเมริกา ทำให้ผลผลิตล้นเกินความต้องการ และเกิดการทุ่มตลาด เติบโตอุดหนุน และอุปสรรคการนำเข้าจะ ลดลงใน 6 ปี เงินช่วยเหลือสินค้าเกษตรในประเทศจะลดลง 20 เปอร์เซ็นต์ สินค้าส่งออกที่ได้รับ เงินอุดหนุนจะถูกลดมูลค่า 21 เปอร์เซ็นต์ และลดปริมาณการส่งออก 36 เปอร์เซ็นต์ พร้อม เปลี่ยนอุปสรรคการนำเข้าเป็นการตั้งกำแพงภาษี ญี่ปุ่นและเกาหลีได้ค่อย ๆ เปิดตลาดข้าว ส่วน

ภาษีสินค้าเมืองร้อนจะลดลงกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ การปฏิบัติเพื่อระงับศึกเงินอุดหนุนการเกษตร ช่วยลดราคาสินค้าสำหรับผู้บริโภคในประเทศที่กีดกันการค้า เปิดโอกาสให้สินค้าคุณภาพสูงเข้าถึงตลาดให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา แม้ราคาสินค้าโลกที่สูงขึ้นจะกระทบผู้นำเข้าอาหารในประเทศด้อยพัฒนา

ภาคบริการ

ไม่มีระเบียบการค้าระหว่างประเทศ ครอบคลุมภาคบริการต่างๆ เช่น การธนาคารและการประกันภัย การขนส่ง การท่องเที่ยว การให้คำปรึกษา โทรคมนาคม การก่อสร้าง การบัญชี ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ และการบริการจัดหางาน ขณะที่หลายประเทศคุ้มครองธุรกิจเหล่านี้ จากการแข่งขันของต่างประเทศ ข้อตกลงกำหนดหลักการค้าอย่างเป็นธรรม ได้แก่ ห้ามกีดกัน เพิ่มบทบาทบัญญัติสำหรับบริการการเงิน โทรคมนาคม การขนส่งทางอากาศ การย้ายแรงงาน หลายประเทศสัญญาเปิดตลาดภาคต่างๆ สำหรับธุรกิจโทรคมนาคม และจะมีการเจรจาต่อในเรื่องบริการการเงิน

ทรัพย์สินทางปัญญา

มาตรฐานคุ้มครองสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า แตกต่างกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ ในแต่ละประเทศ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการค้า ข้อตกลง ครอบคลุมสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า สินค้าหลักของประเทศนั้นๆ งานออกแบบทางอุตสาหกรรม แบบการผลิตไมโครชิพ ความลับทางการค้า พร้อมกำหนดมาตรฐานการคุ้มครอง และเงื่อนไขระหว่างประเทศ และให้เวลาประเทศกำลังพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย

การระงับข้อขัดแย้ง

แกตต์เข้าไปพัวพันกับข้อขัดแย้งต่างๆ มากขึ้น แต่กฎระเบียบของแกตต์ยังไม่ครอบคลุมอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา ภาคบริการ และประเทศที่ละเลยกฎระเบียบนี้ ข้อตกลงให้มีระเบียบข้อบังคับที่เพิ่ม และเร่งการบังคับใช้กฎระเบียบตามข้อกำหนดของแกตต์มากขึ้น พร้อมมีกระบวนการยุติข้อขัดแย้งอย่างรวดเร็ว การคัดค้านคำตัดสินของคณะกรรมการทำได้ยาก พร้อมทั้งยับยั้งการใช้อำนาจแทรกแซงของสหรัฐอเมริกา ในการเข้าไปมีส่วนควบคุมการค้าทุกประเภทในระบบพหุภาคี

องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ

(Organization for Economic Cooperation and Development ; OECD)

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสงบลง สภาพของประเทศต่างๆ ในยุโรป ทั้งประเทศผู้ชนะและประเทศผู้แพ้สงคราม ต่างประสบความหายนะในด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

แนวความคิดริเริ่มที่จะรวมกลุ่มมาจากคำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีวินสตัน เชอร์ชิล ได้กล่าวไว้ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประเทศต่างๆ ในยุโรป ขึ้นเป็นรูป "สหรัฐ" ในปี ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) ในปี ค.ศ. 1947 (พ.ศ. 2490) จึงได้มีองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจแห่งยุโรป Organization of European Economic Cooperation (OEEC) เกิดขึ้น เพื่อจัดสรรเงินทุนช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก โครงการนี้ได้รับเงินอุดหนุนจากสหรัฐอเมริกาตาม Marshal Plan และจัดตั้งสหภาพการชำระเงินแห่งยุโรป องค์การนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางการค้า เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนแนวความคิดเห็น ปรีกษาหารือเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้าที่เป็นปัญหา และเป็นศูนย์กลางการชำระเงินระหว่างประเทศด้วย ต่อมาในปี 1961 องค์การนี้ได้เพิ่มสมาชิกขึ้นอีกสองประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และ แคนาดา และเปลี่ยนชื่อองค์การเป็น " องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ " - Organization for Economic Cooperation and Development และมีชื่อย่อว่า " OECD "

สหภาพยุโรป - European Union (EU)

กลุ่มเศรษฐกิจในยุโรปกลุ่มแรกที่จัดตั้งในปี ค.ศ. 1947 เรียกว่า Benelux โดยประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก วัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า ให้บรรลุผลทางการค้าอย่างเสรีระหว่างประเทศทั้งสาม

หลังจากก่อตั้ง Benelux มาประมาณ 3 ปี ประเทศยุโรปตะวันตก 6 ประเทศ คือ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก ฝรั่งเศส เยอรมัน และอิตาลี ตกลงรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยจัดตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กแห่งยุโรป - European Coal and Steel Community (ECSC) นโยบายอีซีเอสซีมุ่งหวังที่จะยกเลิกระเบียบข้อบังคับทางการค้า และส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรได้โดยเสรี จัดให้มีศูนย์กลางของอุตสาหกรรมถ่านหินและเหล็กของ 6 ประเทศ ส่งเสริมการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด อีซีเอสซีได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระหว่างประเทศ โดยยกเลิกภาษีศุลกากรและยกเลิกโควต้าสินค้า รวมทั้งยกเลิกพิธีการขนส่งสินค้าผ่านแดน และปรับปรุงอัตรา

ค่าขนส่งสินค้าขององค์การขนส่งให้เป็นอัตราเดียวกัน การจัดสรรเงินทุน และพิจารณาแผนการลงทุน

ในที่สุดประชาคมถ่านหินและเหล็กแห่งยุโรป หรืออีซีเอสซี ได้กลายมาเป็นประชาคมเศรษฐกิจยุโรป - European Economic Committee (EEC)

ความร่วมมือครั้งต่อมาของกลุ่มสนธิสัญญาแห่งกรุงโรม 2 กลุ่ม คือ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป - European Economic Community (EEC) และประชาคมปรมาณูยุโรป - European Atomic Community (EAC) รวมตัวเป็นประชาคมยุโรป - European Community (EC) เริ่มต้นจากสมาชิก 6 ประเทศ คือ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก ลงนามสนธิสัญญาในปี 1957 เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1958

นโยบายหลักที่วางไว้ในสนธิสัญญาแห่งกรุงโรม (มาตรา 3) มีดังนี้

1. ขจัดสิ่งจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ทั้งแรงงาน สินค้า บริการ และทุน
2. สถาปนานโยบายการเกษตรให้เป็นอย่างเดียวกัน
3. สถาปนานโยบายการขนส่งให้เป็นอย่างเดียวกัน
4. จัดสร้างระบบเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่า จะไม่มีการแข่งขันกันเอง อันเป็นการทำลายล้างซึ่งกันและกัน
5. วิเคราะห์นโยบายของประเทศสมาชิก และกำหนดวิธีการต่างๆ เพื่อร่วมมือแก้ไข ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความไม่สมดุลในการชำระเงิน
6. กำหนดอำนาจหน้าที่ และขอบเขตการปฏิบัติของประชาคมยุโรป

ระหว่างปีก่อนเซ็นสัญญาแห่งกรุงโรม อังกฤษมีความสนใจเพียงเล็กน้อยที่จะเข้าร่วมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (อีอีซี) ซึ่งมีแนวทางยกเลิกภาษีศุลกากรจากสินค้าอุตสาหกรรมระหว่างประเทศสมาชิก รัฐบาลอังกฤษไม่เห็นด้วยกับนโยบายของอีอีซี เกี่ยวกับสินค้าทางการเกษตร เพราะมีนโยบายสินค้าเกษตรให้ผู้บริโภคในกลุ่มประเทศสมาชิก นำเข้าจากประเทศในเครือจักรภพ โดยไม่ต้องเสียภาษี

ในปี 1959 เมื่อประชาคมยุโรป - European Community (EC) ตั้งขึ้นแล้ว อังกฤษก็ไม่เต็มใจเข้าร่วม เพราะอังกฤษกลัวผลเสียต่อการค้าของตน รัฐบาลอังกฤษจึงจัดตั้งเขตการค้าเสรีแห่งยุโรปเหนือ - European Free Trade Association (EFTA) มีสมาชิกรวม 6 ประเทศ คือ อังกฤษ เดนมาร์ก นอร์เวย์ สวีเดน ออสเตรเลีย และโปรตุเกส

ทั้งกลุ่มอีซี และกลุ่มเอฟต้า ต่างมีแนวทางจำกัดและยกเลิกพิกัดภาษีศุลกากร จากสินค้าอุตสาหกรรมระหว่างประเทศสมาชิก ในที่สุดการลดภาษีลงที่ละขั้นตอนสำหรับผลิตผลภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศสมาชิกทั้งสองกลุ่ม ได้ทำสำเร็จภายในเวลาใกล้เคียงกัน คือ กลุ่มเอฟต้า ลดภาษีได้หมดเมื่อสิ้นปี 1966 เสร็จก่อนกลุ่มอีซี 1 ปีครึ่ง แต่กลุ่มเอฟต้ายังคงใช้พิกัดศุลกากรของตนเองกับประเทศนอกกลุ่มอยู่ และผลิตผลเกษตรกรรมยังคงดำเนินการตามนโยบายเอกเทศของแต่ละประเทศสมาชิกอยู่ ถึงแม้จะมีข้อแตกต่างกันมากในขนาด และฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิก ซึ่งประเทศอังกฤษมีมากกว่าครึ่งของกลุ่มเอฟต้า ก็ได้รับความสำเร็จมากมายจากการนำสินค้าเข้าระหว่างประเทศสมาชิกสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ต่อมาประชาคมยุโรป (อีซี) ได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 6 ประเทศ คือ เดนมาร์ก อังกฤษ ไอร์แลนด์ กรีซ โปรตุเกส และสเปน รวมกับสมาชิกเดิมเป็น 12 ประเทศ มีประชากรรวมกัน 345 ล้านคน

ในเดือนพฤศจิกายน 1993 ประชาคมยุโรป (อีซี) ได้เปลี่ยนชื่อไปเป็นสหภาพยุโรป - European Union (EU) โดยสนธิสัญญามาสทริชต์ (The Maastricht Treaty) ว่าด้วยการก่อตั้งสถาบันการเงินยุโรป - The European Monetary Institute (EMI) ตั้งขึ้นในปี 1994 เป็นศูนย์กลางของธนาคารกลางยุโรปในอนาคต

รัฐสภาอียูได้อนุมัติเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 1994 เห็นชอบรับสมาชิกใหม่อีก 4 ประเทศ จากเขตการค้าเสรีเหนือ (เอฟต้า) คือ นอร์เวย์ ฟินแลนด์ สวีเดน และออสเตรีย หากทั้งสี่ประเทศได้มีการลงประชามติ และประเทศที่ให้สัตยาบันภายในมกราคม 1995 มี 3 ประเทศ คือ ฟินแลนด์ สวีเดน และออสเตรีย สหภาพยุโรปจึงมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 15 ประเทศ ทำให้สหภาพยุโรปมีอาณาเขตขยายเพิ่มขึ้น และมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นรวม 372 ล้านคน กลายเป็นตลาดการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก และเรียกชื่อใหม่ว่า " เขตเศรษฐกิจภาคพื้นยุโรป - European Economic Area (EEA) " ชื่อนี้ไม่ค่อยกล่าวถึงแพร่หลายนัก เป็นการรวมกลุ่มกันแบบหลวมๆ เฉพาะในด้านการค้าแบบเสรีที่อนุญาตให้มีการขนส่ง เคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน และคนไปมาหาสู่กันได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องมีการกีดกันเท่านั้น

ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป ต่างมีความเกี่ยวพันทางด้านประวัติศาสตร์ และขนบธรรมเนียมประเพณีใกล้ชิดกัน มีเจตนารมณ์ที่จะผลัดความเป็นประชาธิปไตย และระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันโดยเสรี เช่นเดียวกัน ทั้งสามประเทศที่ได้เป็นสมาชิกใหม่ดังกล่าว ล้วนสังกัดอยู่ในเขตการค้าเสรียุโรปเหนือ (เอฟต้า) อยู่แล้ว และมีมาตรฐานการครองชีพ ตลอดจนให้ความคุ้มครองในระดับที่สูง

ภาษาทางการที่ใช้เพิ่มขึ้น 2 ภาษา คือ สวีดิช และฟินนิช จาก 9 ภาษาเดิมที่ใช้อยู่ก่อน คือ สเปน เดนิช เยอรมัน กรีซ อิตาลี ฝรั่งเศส โปรตุเกส ฝรังเศส

สถานการณ์ของสหภาพยุโรป คล้ายกับเป็นประเทศใหญ่ประเทศหนึ่ง เสมือนหนึ่งเป็น "ประเทศสหรัฐแห่งยุโรป" (United States of Europe) นั่นเอง มีฝ่ายบริหารกลาง ได้แก่ คณะกรรมาธิการยุโรป รัฐสภากลาง ได้แก่ รัฐสภายุโรป ศาลสถิตยุติธรรมกลาง ตั้งแต่ปี 1997 และตามเป้าหมายในปี 1999 จะมีการยุบเลิกสกุลเงินตราของบรรดาประเทศสมาชิกทั้งหมด เปลี่ยนมาใช้เงินยูโร (EURO) แต่เพียงสกุลเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นยังสามารถตัดสินใจทางการเมืองบางประการแทนประเทศสมาชิกได้ด้วย

เป้าหมายของสหภาพยุโรป มี 3 ขั้นตอน คือ

1. สหภาพศุลกากร - Custom Union

บทบัญญัติที่สำคัญของประชาคมยุโรป (อีซี) คือ การจัดตั้งสหภาพศุลกากร 6 ประเทศสมาชิกแรกขึ้น วัตถุประสงค์ คือ ยกเลิกภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิกทั้งหมด กับตั้งพิกัดภาษีศุลกากรอย่างเดียวกันใช้กับประเทศอื่นนอกกลุ่ม การยกเลิกภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิก ผ่อนปรนให้ระยะเวลา 12 ถึง 14 ปี การยกเลิกภาษีแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ช่วงละ 4 ปี ช่วง 4 ปีแรก ยกเลิก 30% ช่วง 4 ปีที่สอง ยกเลิก 30% และช่วงสุดท้าย ยกเลิก 40% ผลสำเร็จของสหภาพศุลกากรก็คือ ประเทศสมาชิก 6 ประเทศสามารถทำได้เกินเป้าหมาย กล่าวคือ ยกเลิกภาษีศุลกากรจากสินค้าอุตสาหกรรมที่เป็นการค้าระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันได้หมด และใช้พิกัดอย่างเดียวกันกับประเทศนอกกลุ่มได้ ภายในเวลามากกว่า 10 ปีเพียงเล็กน้อย วันที่ 1 มกราคม 1968 เป็นช่วงสุดท้ายที่ลดภาษีศุลกากรได้สำเร็จเสร็จสิ้น ทำให้นโยบายสหภาพศุลกากรสำเร็จผล

ภาษีศุลกากรที่วางระเบียบไว้อย่างเดียวสำหรับประเทศนอกกลุ่ม ต้องสูงไม่เกินกว่าอัตราเฉลี่ยภาษีของประเทศสมาชิก ในทางปฏิบัติ Uniform Tariff อาจสูงเกินกว่าภาษีเดิมของเบนลักซ์และเยอรมัน และอาจต่ำกว่าของฝรั่งเศสและอิตาลี สำหรับข้อจำกัดในเรื่องสินค้าในสนธิสัญญาก็ค่อยๆ ยกเลิกไป เพราะบทบัญญัติตอนแรกเกี่ยวเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมเท่านั้น ส่วนผลผลิตทางการเกษตรกรรม ถึงแม้จะไม่ได้รับการยกเว้นก็ตาม ยังมีปัญหามากมายที่ต้องแก้ไขเป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง

2. ตลาดเดียว

ความสำเร็จของการรวมตัวใช้เงินสกุลเดียวของสหภาพยุโรป ซึ่งมีการทดลองใช้เงินสกุล ECU มาแล้ว สามารถส่งผลให้ตลาดเดียวของอียูสามารถซื้อขายสินค้า หรือดำเนินธุรกิจในราคาเดียวกันทั่วสหภาพ ซึ่งจะให้อียูกลายเป็นตลาดสินค้าที่มีขนาดใหญ่ และเป็นตลาดเดียวเช่นใน

สหรัฐอเมริกา และจะกลายเป็นคู่แข่งที่สำคัญของสหรัฐ ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ รวมทั้งกระตุ้นอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก และส่งเสริมตลาดการเงินให้มีเสถียรภาพ และมีอิทธิพลต่อตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ไม่น้อยกว่าสหรัฐและญี่ปุ่น

ผลประโยชน์ทางการเงินจากตลาดเดียวของสหภาพ มีหลายประการ เช่น

- ธุรกิจหลักทรัพย์ประกันภัยในประเทศสมาชิก สามารถขยายกิจการได้ทั่วสหภาพ โดยไม่ต้องขออนุมัติ
- ตลาดเงินตราและตลาดทุนจะมีขนาดใหญ่กว่าเดิมมาก แหล่งเงินทุนและปริมาณเงินให้กู้จะมีสูง และดอกเบี้ยมีอัตราต่ำ
- เพิ่มสภาพคล่องในการซื้อขายเงินตราที่มีความเสี่ยงสูง
- ผลิตภัณฑ์บริหารทางการเงินในตลาดภายในสหภาพ จะมีราคาที่มีเสถียรภาพมากขึ้น อีกทั้งช่วยลดต้นทุนในการซื้อขายตราสาร

3. สหภาพทางการเงินยุโรป - European Monetary Union (EMU)

การรวมยุโรปในกรอบของมาสทริชต์ โดยมีเป้าหมายที่จะให้มีเงินตราสกุลเดียวกันระหว่างประเทศสมาชิก ให้เริ่มใช้อย่างช้าในวันที่ 1 มกราคม 1999 การพัฒนาสู่การมีเงินตราสกุลเดียวกันนั้น ต้องอาศัย " กลไกการแลกเปลี่ยน " - Exchange Rate Mechanism (ERM) ตามข้อกำหนดของสนธิสัญญา มาสทริชต์นั้น ในปี ค.ศ. 1996 ประเทศสมาชิกจะมีการพิจารณาว่าเงื่อนไขความพร้อมเพรียงและความสอดคล้องทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อยู่ในระดับที่กำหนดไว้หรือไม่ คือให้ตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องกัน (Convergence Criteria) ข้อกำหนดอันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเข้าร่วมอยู่ในกลุ่มอีมียู และใช้เงินยูโรได้ คือ

ประการแรก อัตราเงินเฟ้อของประเทศสมาชิก จะต้องไม่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของอัตราเงินเฟ้อของ 3 ประเทศ ที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำที่สุดร้อยละ 1.5

ประการที่สอง ผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยระยะยาวของประเทศสมาชิก จะต้องไม่แตกต่างกันร้อยละ 2 ของค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนของพันธบัตรระยะยาว ใน 3 ประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำสุด

ประการที่สาม การขาดดุลงบประมาณของประเทศสมาชิก ต้องไม่เกินร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

ประการที่สี่ หนี้สินของภาครัฐจะต้องไม่เกินร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

สถาบันการเงินยุโรป (EMO) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อต้นปี 1994 เป็นหน่วยงานของ EMU คอยสนับสนุนเพื่อให้ประเทศสมาชิกนั้นๆ สามารถดำเนินการผ่านข้อกำหนดทั้ง 4 ประการไปได้

เมื่อปลายปี 1997 คณะกรรมาธิการทางการของสหภาพยุโรป ได้ศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในระยะเวลาสามปีก่อนหน้า คือ 1995, 1996 และ 1997 ปรากฏว่ามีประเทศสมาชิกอย่างน้อย 14 ในจำนวน 15 ประเทศ มีคุณสมบัติและได้สิทธิในการเข้าร่วมใช้เงินยูโรได้ทันที ยกเว้นประเทศกรีซประเทศเดียวที่ไม่ผ่านข้อกำหนดประการที่สาม และประการที่สี่

ส่วนประเทศที่มีคุณสมบัติครบถ้วน และได้สิทธิในการเข้าร่วมใช้เงินยูโรได้ทันทีเมื่อถึงกำหนดเริ่มเปิดใช้ แต่ขออยู่นอกวงไปก่อน ไม่รวมใช้เงินยูโรมีอยู่ 3 ประเทศ คือ อังกฤษ (รัฐบาลและรัฐสภาไม่เข้าร่วมใช้เงินยูโร) เดนมาร์ก และสวีเดน (ประชามติไม่เข้าร่วมใช้เงินยูโร)

ผู้นำรัฐบาลของสมาชิกทั้ง 11 ประเทศที่ร่วมใช้เงินยูโรเป็นกลุ่มแรก ประกอบด้วย เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี สเปน เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส ฟินแลนด์ ออสเตรีย และไอร์แลนด์ ลงนามรับรองเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 1998 เพื่อการใช้เงินยูโรร่วมกัน เริ่มวันที่ 1 มกราคม 1999

ธนาคารกลางแห่งยุโรป หรือ อีซีบี ทำหน้าที่หลักในการกำกับดูแลเงินยูโรที่จะใช้ใน 11 ประเทศ เริ่มต้นปี 1999 เป็นต้นไป

ดัชนีเศรษฐกิจเปรียบเทียบ 1996

	จำนวนประชากร (ล้านคน)	ส่วนแบ่งจีดีพี ในกลุ่มโออีซีดี (%)	ส่วนแบ่งการค้า ของโลก (%)	สัดส่วนส่งออก ต่อจีดีพี (%)	ค่าของเงินตรา ต่างประเทศ (พันล้านดอลลาร์)
สหภาพยุโรป	370	38.3	20.9	10.2	349.8
สหรัฐ	263	32.5	19.6	8.2	49.1
ญี่ปุ่น	125	20.5	10.5	9.0	172.4

ที่มา : รายงานไอเอ็มเอฟ

MB 407